

СЕКЦІЯ 1. КОМПЛАЄНС В РІЗНИХ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ, ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Іван БРАТУСЬ,

аспірант кафедри економіки

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ORCID 0009-0005-3520-5473

Ivan.V.0723@gmail.com

РОЛЬ КОМПЛАЄНСУ У ВПРОВАДЖЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІЛЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність. В сучасних умовах глобалізації, кліматичних змін та загострення соціально-економічних проблем концепція сталого розвитку набуває все більшого значення. Вона стає основою стратегічного планування та управління діяльністю підприємств у всьому світі. Трансформація цілей підприємства у напрямі сталого розвитку дозволяє не лише зберігати конкурентоспроможність, а й формувати позитивний імідж, підвищувати довіру з боку споживачів, інвесторів та всього суспільства. Також актуальним залишається питання впровадження цілей сталого розвитку в систему управління підприємством.

Результати дослідження. Швидкий розвиток науки і технологій сприяє не лише модернізації технічних можливостей компаній, а й сприяє розвитку соціально-економічних систем. Поряд з технічними революціями XXI століття, важливі зміни сталися і в економіці, однією з найбільш вагомих став перехід економік провідних країн світу до впровадження концепції сталого розвитку.

Дана концепція сприяє значним трансформаційним змінам усієї економічної системи. Опишемо етимологію терміну «трансформація». Він був утворений від латинського «transformatio», що означає зміна, перетворення форми, вигляду, важливих рис [1]. Термін «трансформація» у соціальних науках почали застосовувати з середини минулого століття. Його використовували для опису стрімких структурних змін у

соціальних системах, їх переходах у новий організаційний стан. К. Полані визначив трансформацію як важливу зміну, протягом якої стається еволюційний перехід до нової економічної системи [2].

Водночас економічна трансформація - це вагома зміна, зумовлена змінами технологій та відбувається на рівні економічних взаємин, економічних і соціальних інституцій. Це безперервний та послідовний процес на всіх щаблях економічної системи [3, с. 310]. Окрім того, це процес додавання нових елементів до діючої економічної моделі, зміна поточних структур або створення додаткових [4].

Якщо розглядати вплив концепції сталого розвитку на процеси перетворень в економіці, слід підкреслити, що ця концепція значно розширює цілі діяльності підприємства. У класичній ринковій економіці головною метою комерційного підприємства було досягнення максимального прибутку, проте економіка сталого розвитку вносить корективи в ці задачі. Відтепер цілі компаній не обмежуються лише економічними показниками, а доповнюються соціальними та екологічними аспектами. Окрім фокусу на покращення економічних результатів, підприємство зосереджене на підвищенні рівня кваліфікації співробітників, збільшенні заробітної плати, впровадженні ощадливих технологій, а також зменшенні негативних викидів у навколишнє середовище.

Дослідження продемонстрували, що індикатори оцінювання рівня сталого розвитку підприємства повинні відображати ключові цілі, окреслені в рамках програм розвитку самого підприємства та економічного поступу регіону [5, с. 281]. Через індикатори оцінки рівня сталого розвитку підприємства, проілюструємо, як відбулася зміна цілей підприємства (Рис. 1).

До переходу на управління, що спирається на концепцію сталого розвитку, пріоритетними цілями підприємства були збільшення обсягу продажів, покращення показників рентабельності обігу та активів. Натомість, запровадження концепції сталого розвитку суттєво розширює та змінює набір цілей. Збільшення виручки повинно супроводжуватись зниженням матеріаломісткості виробництва, обсягів токсичних відходів та викидів виробництва. Також важливим є зменшення питомих витрат електроенергії на випуск продукції. Окрім утримання рентабельності обігу, підприємство повинно забезпечувати ринковий рівень оплати праці, відрахування на соціальні потреби та планувати витрати на професійний розвиток персоналу. Якщо у найближчій перспективі ці заходи здатні тимчасово сповільнити динаміку продажів або прибутковість, проте дана стратегія веде до посилення конкурентних переваг

підприємства у довгостроковому періоді. Разом з цим, відбувається підвищення рівня впровадження інновацій на підприємстві та кваліфікації співробітників.

Рисунок 1 – Трансформація цілей підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [5-6]

Варто також зазначити, що необхідні ефективні механізми впровадження цілей сталого розвитку на підприємстві. Усвідомлення важливості досягнення цілей у діях персоналу організації великою мірою залежить від керівництва на всіх щаблях та однозначного розуміння цілей і цінностей підприємства, а також від визначення і втілення заходів, які підтримують дотримання норм. За відсутності цього на всіх рівнях організації, виникає ймовірність порушень.

За цих умов стає важливим впровадження ефективних комплаєнс-практик в стратегію досягнення цілей сталого розвитку. Комплаєнс стає надійним шляхом інтеграції його в культуру організації та поведінку й ставлення осіб, які працюють над цим. Його стандарти підкреслюють ключову роль комплаєнс менеджменту у потребі досягнення стійкості [7].

Однак питання дієвого та простого впровадження комплаєнс-менеджменту для забезпечення сталості економіки України замало висвітлене в літературі. Українські науковці частково згадують це питання, але більшою мірою в податковому аспекті політики, банківської сфери та промислових підприємств або як розширення й уточнення теоретичних засад комплаєнсу [8].

Загалом, для створення та впровадження стратегій, які дозволяють результативно реагувати на численні міжнародні регуляторні приписи та досягати цілей сталого розвитку, українським підприємствам та представникам національної економіки слід інтегрувати реальні умови України в європейські підходи до комплаєнсу.

Висновки. Перехід до концепції сталого розвитку викликає значну трансформацію цілей діяльності підприємства: якщо раніше головною метою були збільшення обсягу від реалізації та максимізація прибутку, то тепер компанії мають формувати свою стратегію на основі розширеної цілі — економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки. Трансформація цілей передбачає включення до оцінки та моніторингу нових показників: зниження матеріаломісткості та енергоспоживання, зменшення викидів і відходів, інвестування в розвиток персоналу, забезпечення конкурентного рівня оплати праці й соціального захисту. Також відбувається зміна підходів до оцінки ефективності: сталий розвиток вимагає не тільки короткострокових прибутків, а й довгострокових результатів, які підвищують інноваційний потенціал, конкурентоспроможність і стійкість підприємства до викликів майбутнього. Для ефективного впровадження цілей сталого розвитку в стратегію управління підприємством українським компаніям слід інтегрувати реальні умови України в європейські підходи до застосування комплаєнс практик.

Список використаних джерел

1. Словник іншомовних слів/ за ред. О. С. Мельничука. Київ. : Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1974. 775 с.
2. Polanyi K. The Great Transformation: The political and economic Origin of Our Time. Boston, 1944. 317 p.
3. Івашина С. Ю., Івашина О. Ф. Соціально-інституціональні аспекти економічної трансформації. *Проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 309-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_2_45. (дата звернення: 24.03.2025).

4. Барановський О. І. Зміст трансформаційних процесів в економічних системах. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 1. С. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2017_1_3. (дата звернення: 24.03.2025).
5. Філіпішина Л.М. Інтегральна оцінка стійкості розвитку промислових підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 280–285. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/56.pdf> (дата звернення: 17.04.2025).
6. Вецко Т.М. Сталий розвиток підприємства: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2019. № 13. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/153856>. (дата звернення: 17.04.2025).
7. International Organization for Standardization. ISO 37301:2021. Compliance management systems — Requirements with guidance for use. Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:37301:ed-1:v1:en> (accessed May 03, 2025).
8. Fomenko, A., & Hrinchenko, H. Systemic basis for implementing compliance management as a framework for sustainable development of Ukrainian enterprises. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2024. 19(38). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-07) (accessed May 04, 2025).